

Riksdagens protokoll

2007/08:95

Måndagen den 14 april

Kl. 12.00 – 13.27

Protokoll
2007/08:95

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 7 och 8 april.

2 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden våren 2008

Talmanen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden våren 2008 med voringstider delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Meddelande om frågestund

Talmanen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Näringsminister Maud Olofsson (c), statsrådet Lars Leijonborg (fp), statsrådet Maria Larsson (kd), jordbruksminister Eskil Erlandsson (c) och statsrådet Åsa Torstensson (c).

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:540

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:540 Basindustrins behov av en aktiv näringspolitik

av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och tjänsteresa.

Stockholm den 2 april 2008
Näringsdepartementet
Maud Olofsson (c)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Departementsråd

Interpellation 2007/08:544

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:544 Regeringens arbetsformer
av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 10 april 2008

Statsrådsberedningen
Fredrik Reinfeldt (m)
Enligt uppdrag
Christina Weihe
Rättschef

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2007/08:541 om tjänsten som rikspolischef

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Karl Gustav Abramsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ansökningsförfarandet till tjänsten som rikspolischef ska bli så öppet som möjligt.

Låt mig inledningsvis konstatera att regeringens syn på utnämningmakten är att den ska präglas av förutsägbarhet, spårbarhet och öppenhet. Sedan regeringens tillträde i oktober 2006 tas därför numera regelmässigt fram kravprofiler som ligger till grund för varje rekrytering av myndighetschefer. Kravprofilen läggs i akten för respektive anställningsbeslut efter det att regeringen fattat beslut i ärendet och är därefter tillgänglig för den som är intresserad.

I budgetpropositionen 2008 uttalade regeringen att annonsering vid rekrytering av myndighetschefer ska bli mer regel än undantag. Huvudregeln kom till efter en försöksverksamhet där regeringen prövade annonsering som rekryteringsverktyg i fyra anställningsärenden. Ytterligare annonseringar av myndighetschefer har därefter skett. Ibland måste dock regeringen också på andra vägar identifiera potentiella kandidater. Det kan till exempel uppstå situationer där det trots annonsering inte finns någon sökande med de kvalifikationer som krävs. Regeringen väljer således själv hur man vill genomföra en rekryteringsprocess i syfte att finna en lämplig person för ett myndighetschefsjobb. Ibland görs också bedömningen att en viss rekryteringsprocess ska genomföras helt eller delvis med stöd av extern konsult.

En kravprofil har upprättats avseende anställning som rikspolischef. Anställningen har därefter utannonserats. Ett antal personer har lämnat in intresseanmälningar. Annonserna och intresseanmälningarna är allmänna och offentliga handlingar, och kravprofilen kommer att läggas i akten när anställningsbeslutet är klart. Justitiedepartementet har skrivit avtal med ett konsultföretag som kommer att fungera som ett metodstöd i det fortsatta rekryteringsarbetet. Dessa handlingar ligger också i akten. De är allmänna och kan begäras ut.

När regeringen utser de högsta cheferna i den offentliga förvaltningen arbetar vi enligt de riktlinjer som regeringen lagt fast om öppenhet och insyn. Vi bereder självklart även detta ärende enligt dessa riktlinjer.

Anf. 2 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka ministern för svaret. Det är möjligt att justitieministern tycker att det var onödigt att ställa till med en interpellationsdebatt om den här frågan. Från oppositionens sida försökte vi få ett samtal i utskottet om det här, men utskottsmajoriteten förvägrade oss den möjligheten.

Jag konstaterar att justitieministern hänvisar till olika uttalanden som gjorts här i fråga om den nya tillsättningspolitiken. Jag vill påminna om en del av det som hände före valet. Jag ska inte namnge några nuvarande ministrar. Det var i alla fall fråga om att politiskt tillsatta chefer skulle sparkas efter ett maktskifte. En borgerlig regering skulle göra rent hus i myndighetstoppen. Den arbetsgrupp som tillsattes av allianspolitikerna tog fram ett underlag för hanteringen av de här frågorna.

Jag påminner mig också ett uttalande som en numera känd minister hade om Socialdemokraternas utnämningsspolitik, nämligen om att ge förläningar till dem som har partibok. I andra länder skulle detta, påstods det, kallas för korruption. En namngiven generaldirektör, socialdemokrat, kallades för socialdemokratisk valarbetare.

Jag skulle vilja ställa en del frågor här.

Efter regeringstillträdet har regeringens företrädare vid ett flertal olika tillfällen talat om den nya utnämningsspolitikens stora öppenhet. Jag vill fråga ministern: Var finns spåren av den öppenheten?

Om jag förstått saken rätt har nog regeringen börjat förstå att den "rätta vägens tillsättningspolitik" som predikades före valet inte alltid är så lätt att följa.

Tillsättandet av ny rikspolischef utgör inte något undantag härvidlag. Ingen av dem som har sökt den här tjänsten har, såvitt jag förstår, ansetts kapabel att bli ny rikspolischef. Efter att ha tagit del av ansökningarna får jag intrycket att väldigt många driver med regeringen. En del ansökningar betraktar jag som rena skämtet.

Därför vill jag fråga: Finns det personer som har anmält intresse för tjänsten som rikspolischef efter ansökningstidens utgång, och finns dessa personer förtecknade eller är dessa intresseanmälningar offentliga?

Förre rikspolischefen lämnade sitt jobb i november förra året. Det har nu gått nästan sex månader, och ingen ny rikspolischef är i sikte. Förra veckan fick vi på en poliskonferens ute på Sästaholm reda på att vi skulle ha en ny chef på plats före midsommar.

För att det inte på något sätt ska missförstås vill jag ha sagt att myndigheten under den tillförordnade rikspolischefen sköts på ett mycket bra sätt, på ett föredömligt sätt, och att myndighetens trovärdighet inte på något sätt kan ifrågasättas. Däremot är det min uppfattning att regeringens trovärdighet i tillsättningsfrågorna nu är i gungning.

Jag har förstått att justitieministern anser att ansökningsförfarandet inte har gett särskilt bra resultat. Jag har också förstått att andra vägar nu valts. Justitieministern säger i svaret bland annat att ett konsultföretag har anlåtats som ska fungera som metodstöd – så står det i interpellationssvaret.

Jag skulle gärna vilja höra justitieministern förklara vad som menas med ”metodstöd” och om det i avtalet med konsulten skrivits in någon form av sekretessklausuler.

Anf. 3 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Också jag vill tacka Beatrice Ask för svaret. Som K G Abramsson sagt var en av de saker som de borgerliga partierna främst kritiserade just förfarandet vid tillsättning av tjänster. Maud Olofsson talade om korruption och så vidare.

Det här skulle det ändras på. När en ny rikspolischef skulle utses sade Fredrik Reinfeldt att det skulle bli svenska folkets polis. Här skulle det vara öppet. Här skulle det visas öppet hur man går till väga.

Jag får säga att det började ganska bra och i enlighet med vad man hade sagt. Vi trodde inte att det skulle fungera, men man utlyste faktiskt tjänsten. Det kom in ett antal namn. Vi som såg det där förstod att här var kanske ändå andra saker på gång. Det visade sig också vara så. Otroligt nog sade du, Beatrice Ask, i en intervju i TV 4: Vi för samtal med andra, och andra har hört av sig.

Det här är naturligtvis fullkomligt sensationellt med tanke på att det skulle vara ett öppet förfarande därför att då har vi ett öppet förfarande där det sannolikt inte kommer att tillsättas någon. Dessutom har vi ett hemligt förfarande – parallellt – om det nu visar sig att man för samtal med andra och att andra har hört av sig.

Det var dina egna ord, det var ingen tjänsteman vi kunde höra berätta det här för svenska folket.

I enlighet med den öppenhet som man har skrutit så mycket med vill vi förstås från justitieutskottet och riksdagen veta vilka det är. Menar man allvar med att det ska vara öppet? Då begär att vi få ut lite uppgifter om det här. Då får vi till svar från Charlotte von Essen vid polisenheten att det inte är sekretess eller arbetsmaterial eller något annat. Man säger: Det finns inget annat. Det var precis vad man sade.

Vi överklagade det. Beatrice Ask kom fram till samma slutsats: Det finns inga andra. Då har vi fått en mycket märklig situation, nämligen att det finns två olika versioner: det Beatrice Ask säger och det hon skriver. Båda kan inte vara rätt.

Med tanke på hur viktigt det här är har Karl Gustav Abramsson framställt den här interpellationen, och jag har följt med. Vi måste veta: Vilket är det som är rätt? Är det vad du sade inför svenska folket, att det finns andra personer som har hört av sig och som ni har kontakt med? Eller är det så som du skriver till Sveriges riksdag, att det inte finns några andra? Om någon ringer in ska det tas tjänsteanteckningar och så vidare.

Det är vi väldigt intresserade av att få veta. Ibland när vi debatterar blir det så att du inte ens svarar på frågor, och det kan vara så att vi ställer otydliga frågor. Nu vill jag därför vara väldigt konkret. Eftersom jag är en förlåtande natur, präglad av min advokatverksamhet, vill jag ändå ge dig chansen att reparera. Vi kan konstatera att det inte kan vara på det sättet att det finns ett parallellt förfaranden, dels det du sade i tv, dels det som skrev om till riksdagen. Som K G Abramsson sade försökte vi få dig till utskottet, men det sade dina kamrater nej till. Där hade vi kunnat föra ett samtal i lugn och ro om det här. Nu tvingas vi att göra det på det här sättet. Det är förstås också en väg. Men nu vill vi alltså ha ett klart och tydligt svar: Är det på det sättet att det finns andra personer som har hört av sig? Har ni kontakt med andra personer, eller är det bara de personer som finns i det öppna förfarandet som är aktuella?

Det skulle jag vara väldigt tacksam att få svar på.

Anf. 4 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Nej, Karl Gustav Abramsson, jag tycker inte att interpellationen är onödig. Vi tycker att det är bra att diskutera både rekrytering och beslut om anställningar i riksdagen också, inte minst formerna för det. Den här regeringen har, till skillnad från tidigare regeringar, valt att försöka modernisera tillsättningsförfarandet. Det är inte helt enkelt, och det vet alla. Det finns regelverk och annat och också hänsynstaganden till människor som kan vara intresserade av anställningar som kan vara besvärliga med tanke på de regelverk som gäller. Det gör att vi har haft den här försöksverksamheten med utannonsering. Det finns ingen kultur hos olika myndigheter att tjänster utannonseras, utan man får sitta och vänta på sin bak, höll jag på att säga, tills man blir tillfrågad. Det är den ordning man har haft. Nu är det inte längre så, utan man förväntas visa ett intresse. Man kan också ha en tjänst eller vara på ett ställe där det är besvärligt att bli utsatt för mediernas intresse omedelbart.

Jag tycker att det är viktigt att vi diskuterar det här. Vi är långt ifrån färdiga med de regelverk som ska gälla.

Vad är det som är öppet i det förfarande som vi så här långt kan se? En väldigt viktig förändring när det gäller tillsättningen av rikspolischef är att tjänsten har utannonserats. Många var väldigt förvånade över det. Sedan kan man aldrig veta vad man får för gensvar eller hur många svar man får. Det är ändå en viktig signal om att man inte har bestämt sig för att plocka den ena eller den andra utan öppnar möjligheter för människor som kan vara intressanta eller kvalificerade för uppgiften att söka en sådan tjänst. Det är naturligtvis oerhört viktigt. Det är en viktig öppenhetssignal.

Sedan har vi regelverk där vi, som jag nämnde i mitt svar, tar fram en kravprofil, och kravprofilen är offentlig i den stund man har fattat beslut i ärendet och finns i akten. De 27 intresseanmälningar som har kommit in på annonsen finns med i akten, liksom det avtal som vi har tecknat med det rekryteringsföretag som kommer att fungera som metodstöd i den här processen.

Det finns mycket av öppenhet i det här som vi inte har sett tidigare. Jag förstår att det känns väldigt sensationellt för Thomas Bodström, som också tycker att det är fullkomligt sensationellt att en justitieminister pratar med människor utanför det som protokollförs. Det är självklart att jag

pratar med väldigt många människor som kan vara intresserade av eller som skulle kunna vara intressanta för den här typen av tjänster. Det vore fullständigt obegripligt att man inte hade ögon och öron med sig när man är ute. Det är det jag menar. Det finns massor av människor som skulle kunna fungera i den här befattningen.

Vi har som sagt fått ett antal ansökningar, och vi har ett beredningsförfarande som följer den tidsplan som vi lade fast från början. Vi har anlitat ett rekryteringsföretag som är behjälpligt med metodstöd i det vanliga förfarandet. Det är på det sättet vi arbetar. Vi följer de riktlinjer som regeringen har lagt fast för det här arbetet. Med tiden kommer vi – även om det inte rör det här ärendet – att få ännu fastare konturer för ett modernt utnämningförfarande, vilket jag tror skulle vara väldigt bra i alla sammanhang.

Det må sägas att det kanske inte är så att anställningsfrågor bäst hanteras vare sig i riksdagens talarstol eller i utskottens sammanträdesrum. Man måste ha ett betydligt mer genomtänkt förfarande. Så är det.

Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Jag förstår att justitieministern tycker att det här sättet att arbeta på inte är oproblematiskt. Det är det jag har försökt säga. Vi har, när vi har hanterat de här frågorna i regeringsställning, insett att man behöver använda andra metoder.

Bara att en tjänst är utannonserad säger ingenting om öppenhet. Jag har tittat på de ansökningar som regeringen har fått. Jag får intrycket att folk driver med regeringen, och det tycker jag är väldigt trist. Det är väldigt få, om någon, som har haft de kvalifikationer som regeringen har tänkt dig.

Jag efterlyste svar på frågan om metodstöd men fick inget. Vad innebär det här metodstödet?

Jag vet inte om jag hann nämna sekretessfrågorna. I det här avtalet ingår en bilaga där det redovisas vad leverantören, det vill säga konsultbolaget, har att hantera i fråga om sekretess. De uppgifter som de hanterar är sekretessbelagda. Då har vi inte den öppenhet som regeringen talar så vitt och brett om. Det sker så att säga i slutna rum och i papper som vanligt folk, inte ens riksdagsledamöter, kan få del av. Det tycker jag är väldigt trist.

Jag måste ändå få ställa en fråga till justitieministern. Det finns de som är intresserade av det här jobbet; det är jag ganska säker på. Jag tror att jag vet ganska väl hur det ser ut. Men jag vill ändå ställa frågan öppet här i kammaren: Har justitieministern själv, eller genom någon på departementet, ställt frågan om det här jobbet till någon person, och i så fall till vem?

Som Thomas Bodström var inne på borde de personer som har anmält sig till departementet som intresserade av den här tjänsten givetvis ha antecknats på något sätt. Det kan inte vara så att den här prövningen utgår från bara dem som har sökt. Det måste finnas andra som har gett sig till känna, och det borde ministern tala om. Den proklamerade öppenheten garanterar absolut, tycker jag, att justitieministern skulle tala om det här.

Att vi här i kammaren inte ska vara med i själva anställningsproceduren i övrigt har jag full förståelse för.

Sedan vill jag ställa ytterligare en fråga för att få det här tydligt och klart. Vi fick i förra veckan höra att vi ska ha en ny rikspolischef före sommaren. Är justitieministern säker på att det här är löst före sommaren, så att vi då kan ha en ny rikspolischef på plats?

Jag tycker att Socialdemokraterna i regeringsställning – jag sade det förut också – skötte de här frågorna på ett bra sätt. Man kunde anställa kompetenta myndighetschefer som klarade sitt jobb och sin verksamhet på ett väldigt bra sätt. Jag vill gärna ställa frågan till justitieministern om det inte skulle kunna vara bra om också den nuvarande alliansregeringen tillämpade den gamla modellen att rekrytera chefer, med det förtroende för regeringen och med den flexibilitet som den modellen innebar. Vi tycker inte att det var något fel på den. Ni har nu hårt kritiserat den. Men, lite grann, tillbaka till den gamla modellen! Visst vore det väl bra att ha det så?

Anf. 6 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! K G Amramsson frågade om det inte är så att folket driver med regeringen när det gäller utnämningmakten. Jag skulle vilja ställa frågan om det inte är så att regeringen driver med folket när man talar om öppenheten och vi ser hur det går till i verkligheten.

Det vi nu kan konstatera är att man först har talat om det öppna förfarandet. Sedan anlitar man en rekryteringsfirma. Och sedan får jag höra, vilket jag faktiskt inte trodde att jag skulle få höra, att Beatrice Ask själv är ute och pratar med människor. Hon har ett eget litet privat anställningsförfarande där hon är ute och pratar med människor – det var precis vad hon sade och vi hörde det allihop här – och att det är naturligt. Då är vi inne på något som jag aldrig skulle tro kunde hända, nämligen att det finns ett tredje anställningsförfarande – ytterst, ytterst hemligt. Det svar vi har fått är att det inte finns några andra handlingar.

När vi nu har fått höra att du är ute och pratar med andra personer om de här sakerna undrar jag: Finns det andra än du som talar med de här personerna? Vilka är det då på Justitiedepartementet som pratar med dem? Och vilka är de här personerna? Det vore jätteintressant att få veta. Är det ett öppet förfarande med 27 personer, eller är det ett hemligt förfarande? Kan du inte berätta vilka det är som du är ute och pratar med och vilka som ringer till departementet? Då får ni tillbaka ett uns av trovärdigheten.

Visst är det rörande att ni fortfarande, halvvägs in i mandatperioden, är mer intresserade av vad Socialdemokraterna gjorde i regeringsställning än att tala om vad ni själva ska göra, nu när det är drygt två år kvar till valet. Är det inte bättre att ni förklarar de här sakerna?

Jag ställer nu den konkreta frågan igen: Vilka är de som har hört av sig och till vilka personer i departementet? Det är en fråga som inte gärna kan missuppfattas. Varsågod, Beatrice Ask!

Anf. 7 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag tycker att det är en aning rörande att lyssna på diskussionen om utnämningmakten och utnämningpolitiken efter att vi har debatterat detta vid ett flertal tillfällen. Nu är det alltså oppositionen, Socialdemokraterna själva, som kritiserar bristen på öppenhet, samtidigt som man i samma inlägg påpekar att alternativet är den gamla, slutna

modellen med kallelseförfarande där ingen visste vilka tjänster som var lediga. Regeringskansliet självt skötte processen helt utan insyn och också, värt att notera, helt utan möjlighet för riksdag, journalister eller allmänhet att granska de materiella utnämningarna.

Nu har ett omfattande arbete inletts som syftar till det motsatta, just till att öka öppenheten, just att kunna göra en materiell granskning av de enskilda utnämningarna. Det är en modernisering av det som har varit en närmast antik utnämningsspolitik. Med offentliga kravprofiler, med annonser som huvudregel, med en ökad professionalisering genom externa konsulter går vi från principer för en utnämningssmakt som har varit i stort sett oförändrade sedan 1700-talet, 300 år gamla principer. Det har inte varit så mycket andra regler, inte så mycket formuleringar om öppenhet eller krav på regeringen att göra det möjligt för just granskningar i efterhand.

Jag vill också betona en sak i sammanhanget. Det är förstås klokt och bra att riksdagen diskuterar principerna för utnämningarna. Man ska dock komma ihåg att riksdagen inte har utnämningssmakten. Däremot har vi just granskningssmakten. Utskotten själva har ju möjlighet att i efterhand granska och kontrollera att utnämningarna gått till på rätt sätt, att de lever upp till kravet på förtjänst och skicklighet. Möjligheten att granska regeringen blir väsensskilt mycket bättre nu när det finns kravprofiler, nu när det finns något att faktiskt mäta utnämningarna emot. Jag tror att det är perspektiv som är viktiga att ha med sig i den här diskussionen.

Vi ska, som sagt, se helheten i detta. Ett gammalt system vrids nu mot mer av öppenhet, mer av ökad professionalisering. Och, herrarna här framme, möjligheten för parlamentet att faktiskt granska blir nu väsentligt mycket bättre. Utan att ta i med för stora ord är det här en ordentlig demokratireform, en ordentlig reform av den svenska förvaltningen som man i flera avseenden kan vara glad och stolt över.

Det som är särskilt viktigt att betona för riksdagens justitieutskott och kammaren är att granskningssmakten nu blir väsentligt mycket större.

Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det ligger väldigt mycket i det som Henrik von Sydow formulerar, nämligen att riksdagens uppgift i första hand är granskningen och inte utnämningarna i sig. Det är ändå viktigt att diskutera principerna, och det är vi också överens om.

Det är bra att Karl Gustav Amramsson och jag är överens om att rekryteringen inte är enkel. Däremot har jag lite svårt att se den gamla modellen som något som var bättre. Möjligen var det lugnare för ministrarna. Men den modellen rönt inte allmänt förtroende i alla lägen. Det var kritiken mot hur man använde utnämningssmakten som gjorde att vi allianspartier sade oss vilja få en reformering till stånd, och det är den moderniseringen som vi arbetar med just nu.

Jag vänder mig emot detta att de som skickar in intresseanmälningar skulle göra det för att driva med regeringen. Det må vara så att det finns människor som inte har de kvalifikationer som krävs för ett uppdrag, men jag vill ändå se varje typ av intresseanmälan som något seriöst. Man ska inte känna att man kanske inte duger när staten utannonserar ett uppdrag, utan man är välkommen att höra av sig. Sedan gör vi en bedömning utifrån de kvalifikationer som vi har formulerat i en kravprofil. Det är så

vi måste hantera det hela. Jag tror att de flesta medborgare uppfattar att det är en seriös vilja att faktiskt bjuda upp fler till dans, och det är ju detta det handlar om.

Jag fick en massa frågor om ifall jag pratar med någon eller om departementet pratar med någon. Detta hårdras, man märker ord och drar det till att det skulle vara någonting som det borde göras tjänsteanteckningar om. Sanningen är att om allt som diskuteras mellan tjänstemän och människor utanför departementet och mellan mig och andra skulle antecknas, skulle vi naturligtvis ha väldigt mycket anteckningar.

Regeringskansliet lyder under förvaltningslagen, och vi tillämpar de bestämmelser som gäller där. Enligt förvaltningslagen ska en tjänsteanteckning göras när det tillför ett ärende något av substans. De personer som lämnade in intresseanmälningar tillförde uppenbarligen substans till det här ärendet när vi hade annonserat och de skriftligen hörde av sig. Men personer som finns i kretsen av dem som vi arbetar med hela tiden, eller som så att säga finns i närheten och som vi möjligen har funderat på tidigare i olika avseenden, är inte nödvändigtvis i det stadiet i en beredning att det behöver föras någon tjänsteanteckning. Vi är ganska noggranna med det här på Justitiedepartementet av det enkla skälet att vi ju har att granska också andra myndigheter och hur de hanterar det hela.

De här lustigare formuleringarna om att varje samtal skulle vara något slags förment sätt att dölja hur man försöker rekrytera en rikspolischef kan jag inte dela, utan jag tycker att det är ganska naturligt. Jag tror att de flesta som tittade på tv-inslaget eller de medborgare man pratar med också förstår det. Något direkt rekryteringsinitiativ eller en rak fråga har jag inte ägnat mig åt ännu.

Kommer vi att få någon rikspolischef? Ja, det kommer vi att få. Vi kommer också att hålla den tidsplan som är satt om inget oförutsett inträffar. Som minister lär man sig att det dyker upp händelser som man inte kunnat förutse. Men såvitt jag kan bedöma kommer vi att hålla den tidsplan som gäller och som vi har talat om tidigare.

Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Jag vet inte om jag tycker att jag har fått svar på de frågor som jag har ställt. Bland annat ställde jag frågan om vad det så kallade metodstödet skulle innebära som regeringen har köpt för 45 000 kronor av ett konsultföretag. Dessutom finns det i det avtalet en sekretessregel. Det kanske vore bra om justitieministern kunde tala om vad den sekretessen de facto innebär för själva hanteringen av metodstödsfrågan.

Det är möjligt att Thomas Bodström hade mer rätt än jag. Det kanske är så att regeringen driver med svenska folket. Det kanske var så jag skulle ha uttryckt mig. Jag kan inte undgå att tro att det finns en del som tycker att regeringen inte förfar på det bästa sättet när det gäller ansökningarna. Här kan man hitta hästskötare som söker jobbet. Man kan hitta de som kvalificerar sig genom att kunna spela golf bra och så vidare. Jag förstår uppriktigt sagt inte vad de kvalifikationerna har med en ny rikspolischef och med de krav som regeringen ställt att göra.

Kravprofilen är mycket viktig. Det borde väl vara något som regeringen kunde offentliggöra. På förmiddagen i dag har jag försökt få reda på hur kravprofilen ser ut. Jag har fått beskedet att om jag inte är nöjd får

jag gå till departementet och är jag inte nöjd med svaret jag får där måste jag gå till regeringen. Det är mycket långsökt och konstigt. Delar av kravprofilen kunde man läsa på regeringens hemsida, men en riksdagsledamot som sitter i justitieutskottet får inte ta del av det. Det är mycket märkligt.

Jag hoppas att regeringen och justitieministern lyckas rekrytera en ny rikspolischef före sommaren. Jag tror att justitieministern svarar ärligt och uppriktigt på frågorna, men jag misstänker att det sliras lite grann på vad som egentligen menas med sidospåret som Thomas Bodström var inne på.

Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag ska börja med att rätta mig själv så att det blir korrekt. Det kan vara bra eftersom det annars finns en uppenbar risk att man märker ord. Regeringskansliet tillämpar förvaltningslagen men lyder inte under den. Vi använder dess anda, och det kan väl vara viktigt nog att det är på det sättet.

När det gäller sekretessreglerna för konsultavtalet har vi det standardavtal som beskriver Regeringskansliets allmänna villkor. Det är inget märkvärdigt med det.

Vad kan ett metodstöd innebära? Det vi söker och hoppas kunna få med hjälp av konsulten är den professionella kunskap vid rekryteringsförfarande som finns utanför departementens väggar men också en utomstående faktor. Sverige är ett litet land. Våra departement består av människor som kanske har jobbat där ganska länge. Ofta känner man andra ute i myndigheter och så vidare. Genom att ta in någon utifrån som är professionell när det gäller rekryteringsförfarande får vi en tredje part i den hantering som sker. Det kan ge nya impulser till hur man ska arbeta med rekryteringen och också synpunkter på förfarandet. Det är viktigt att försöka arbeta med.

Även här finns det frågor som man kan ställa sig om hur man ska arbeta med de regler som finns, men det är klokt att försöka skaffa sig utomstående kompetens i det otroligt viktiga arbete som det är att rekrytera chefer för viktiga myndigheter. Rikspolisstyrelsen är en sådan viktig myndighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2007/08:548 om meddelarfrihet i offentligt finansierad privat verksamhet

Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Patrik Björck har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att stärka meddelarskyddet i offentligt finansierad privat verksamhet.

Inledningsvis ska jag säga att jag så sent som i december förra året besvarade tre interpellationer på detta tema. Jag sade då att det inte är aktuellt med några generella åtgärder för att förstärka privatanställdas

meddelarfrihet. Min uppfattning är fortfarande densamma. Jag vill ändå utveckla frågeställningen något.

Yttrande- och informationsfrihet är grundläggande principer i det konstitutionella systemet. Meddelarfrihet tillkommer alla, och den har bland annat genom reglerna om anonymitetsskydd och förbudet mot straffrättsliga sanktioner ett grundläggande skydd i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Det är alltså inte så att anställda inom den privata sektorn saknar meddelarfrihet. Bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ger dock inte privatanställda samma skydd som offentliganställda mot ingrepp från arbetsgivaren. En privat arbetsgivare får till exempel utan hinder av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen försöka att själv eller med hjälp av annan efterforska vem som har lämnat upplysningar till medierna. I vissa företag med stark anknytning till det allmänna gäller emellertid samma meddelarskydd som för offentligt anställda. Det gäller företag som ägs av kommuner och landsting men också andra enskilda rättssubjekt som har anförtrots uppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Frågan om det är möjligt att generellt stärka skyddet för privatanställdas meddelarfrihet har utretts tidigare, och frågan har diskuterats i varje fall sedan 80-talet. Möjligheterna att förstärka meddelarskyddet för privatanställda har bland annat övervägts av den tidigare socialdemokratiska regeringen. De förslag som har lagts fram i den riktningen har emellertid mötts av omfattande kritik från remissinstanserna. Den dåvarande regeringen valde att inte gå vidare med något sådant förslag. De invändningar som har förts fram mot förslagen är flera.

För det första är det svårt att reglera all verksamhet – offentlig och privat – på samma sätt eftersom det finns så stora skillnader mellan verksamheterna. En sådan skillnad är att lojalitets- och tystnadsplikten på den privata arbetsmarknaden är avtalsreglerad. Ett generellt förbud för arbetsgivare att vidta arbetsrättsliga åtgärder mot en anställd som avslöjar uppgifter som han eller hon har förpliktat sig att hemlighålla skulle utgöra ett ingrepp i avtalsfriheten och komma i konflikt med den grundläggande principen om att ingångna avtal ska hållas.

För det andra har privata företag ett större behov än det allmänna att av konkurrensskäl kunna hemlighålla uppgifter om verksamheten. Det finns en uppenbar risk för att företagets konkurrensförmåga försvagas om de inte har möjlighet att upprätthålla avtal om sekretess.

För det tredje är skyddet för meddelarfriheten en del av offentlighetsprincipen som gäller för statlig och kommunal verksamhet. Det är förenat med avsevärda problem att bryta ut bara en del av ett offentlighetsrättsligt regelverk och föra över det till privat verksamhet.

Interpellantens fråga är ställd framför allt mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs inom barn- och äldreomsorg. Det är verksamheter som i huvudsak kommuner ansvarar för. Jag vill därför särskilt framhålla att kommuner som sluter avtal med någon annan om vården av en kommunal angelägenhet har kvar huvudmannaskapet för uppgiften och därigenom också det yttersta ansvaret för verksamheten. Huvudmannen ska se till att den anlitade entreprenören uppfyller de bestämmelser som gäller för verksamheten. Vid sådana avtal ska den upphandlande kommunen beakta intresset av att allmänheten kan få insyn i hur verksamhet-

Prot. 2007/08:95
14 april

Svar på
interpellationer

en utförs. Det är därmed huvudmännens ansvar att i samband med upphandling ställa krav om till exempel återrapportering.

Inom socialtjänsten finns det vidare en skyldighet att anmäla missförhållanden till socialnämnden som då har att ingripa till ett barns skydd eller för att garantera säkerheten för äldre personer eller personer med funktionshinder. Lex Sarah brukar man tala om. Anmälningsskyldigheten gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och unga eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

Det ska också poängteras att offentlig verksamhet som bedrivs i privaträttslig form inte undgår den kontroll som utövas inom ramen för den statliga tillsynen. Skolverket har exempelvis tillsyn över att även fristående skolor följer de regler som gäller för verksamheten. När det gäller vård och omsorg inom socialtjänsten har länsstyrelserna tillsyn över denna verksamhet även när den bedrivs av enskilda.

Det finns således redan i dag garantier för att missförhållanden inom offentligt finansierad privat verksamhet upptäcks.

Frågor om kvalitet i skola och omsorg är prioriterade frågor inom regeringens arbete. Detta innebär bland annat att det görs satsningar för att förbättra informationen och uppföljningen avseende både offentliga och privata utförare. Som jag sa inledningsvis är det dock inte aktuellt med några generella åtgärder för att förstärka privatanställdas meddelarfrihet.

Anf. 12 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret.

Den här interpellationen gäller meddelarfrihet i offentligt finansierad verksamhet. Jag vill trycka på några punkter som jag inte tycker kommer fram riktigt i svaret från ministern. Jag säger i min interpellation att det i den offentliga verksamheten finns flera kontrollsystem för att allmänheten ska få en god möjlighet att granska hur skattemedlen används i revision, offentlighet och meddelarfrihet som är några sätt att kontrollera att verksamheten sköts korrekt och effektivt.

I den privata världen är det andra regler som gäller. Där har man andra lagstiftningar till skydd för företag och möjlighet att via affärshemligheter konkurrera med andra företag. Det är andra regler som gäller i den världen.

Det finns exempel på att man i en del politiska församlingar gör upphandlingar av välfärdstjänster och skriver in meddelarskyddet som ett avtalsvillkor i anbudsunderlaget; andra låter bli. Det har skapat ett läge där den som är offentligt anställd hela tiden vet vilka regler som gäller, medan det för den som är privat anställd i offentligt finansierad verksamhet råder en betydande osäkerhet.

Vad säger avtalet mellan företaget och det offentliga? Det är något som man som anställd måste känna till och kunna ta hänsyn till.

Vilken företagsform bedrivs verksamheten i? Vilken lagstiftning lyder den under? Vad står det i det personliga anställningsavtalet?

Det finns alltså ett antal saker som gör det svårt för den som är anställd att veta och kunna utnyttja sina rättigheter och skyldigheter i samhället. Jag menar att det är ytterst värdefullt att inte försvåra för de människor som upptäcker missförhållanden att avslöja dem.

Det gäller verksamheter som rör exempelvis barn, gamla och funktionshindrade. Det kan inte vara rimligt att ställa företagens intresse mot människors behov. Det kan inte på sikt gagna vare sig företagen eller de människor som är deras kunder. Det är de seriösa företagen som kommer i kläm, inte bara kunderna, de gamla och barnen.

I svaret säger ministern bland annat att frågan om det är möjligt att generellt stärka skyddet till privatanställdas meddelarfrihet har utretts tidigare.

Det är helt sant. Frågan har diskuterats vid åtskilliga tillfällen. Man har konstaterat att den kanske inte är helt enkel att lösa. Det finns det kanske olika uppfattningar om.

Min fråga till ministern är: Är det önskvärt att lösa den? Det framkommer inte någonstans i svaret om ministern menar att det är en viktig fråga som det är önskvärt att lösa. Det framgår möjligen att ministern anser att den är omöjlig att lösa. Det är en viss skillnad. Jag tror inte att det är omöjligt och jag är väldigt intresserad av att få reda på om ministern ser detta som ett problem och om det är önskvärt att lösa frågan.

I svaret anger man olika skäl till att det här är svårt. En skillnad är att lojalitets- och tystnadsplikt på den privata arbetsmarknaden är avtalsreglerad. Frågan är hur det kan komma sig att man faktiskt kan lösa problemen via avtal i upphandling till exempel. Det är uppenbarligen möjligt att hantera.

Konkurrensskäl anges också som en orsak till att det här skulle vara omöjligt att lösa. Det kan naturligtvis vara lite svårt för skattebetalare och allmänhet att förstå hur konkurrensskäl kan sättas emot människors behov.

Att det är förenat med problem kan ju inte vara ett skäl till att inte försöka lösa det, om man anser att det är viktigt.

Ministern säger också i svaret att det redan i dag finns garantier för att missförhållandena inom offentligt finansierad privat verksamhet upptäcks. Min fråga är: Menar ministern verkligen att det är på det sättet?

Om det inte är aktuellt med några generella åtgärder för att lösa problemet, vilka andra åtgärder är aktuella?

Anf. 13 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Först vill jag säga att vi är helt överens. Det finns exempel på avtal både med och utan meddelarskydd mellan kommuner och enskilda vårdgivare eller omsorgsverksamhet – det behöver inte bara vara vård.

Då dyker frågan upp om medarbetarna inte ska veta vad som gäller. Det är väl rimligt att företag informerar medarbetarna om viktiga villkor för verksamheten i alla avseenden. Det är väl också en skyldighet man har som medarbetare. Om man jobbar på en enskild förskola är det väl rimligt att man vet vilka regler som gäller.

Man behöver inte heller ha någon rättighet att meddela brister. Som jag påpekade har man i många avseenden en skyldighet. Jag nämnde lex Sarah som exempel. Det har framkommit i debatten att man kan göra en del för att förbättra användningen. Det är bra att det pågår.

Socialstyrelsen arbetar nu med att ta fram föreskrifter och allmänna råd som gäller just anmälningsskyldigheten enligt lex Sarah. Det är för att underlätta för medarbetare att känna sig trygga i hur man anmäler och

i vilka avseenden. Avsikten är att förtydliga kommunernas kvalitetsarbete så att man förebygger missförhållanden. Man kommer också att ta fram en handbok som ska komma under våren, om jag har rätt information. Där ska man ge ytterligare vägledning, både för företag och offentliga verksamheter om vad som gäller. Det är viktigt. Man kommer också att ta fram en skrivelse till regeringen där man redogör för hur bestämmelserna fungerar.

Det görs en hel del för att försöka få uppföljningen och granskningen att fungera bättre.

Vi kan gå tillbaka till det som är den generella meddelarfrihet som finns för offentligt verksamma men inte i samma utsträckning för den som arbetar i enskild verksamhet. Det är min uppfattning att de eventuella bekymmer som finns inte i första hand ska eller kan lösas genom att vi ändrar i lagstiftningen. Skälet är att det finns så många problem. Det har utretts flera gånger. Det går helt enkelt inte att göra exakt samma regelverk för offentlig som för enskild verksamhet. Jag tror att det handlar om att arbeta med hur man använder de befintliga reglerna.

Det är naturligtvis bra med en debatt i de här frågorna. Det gör ju att flera kommuner inser värdet av att i sina avtal med privata entreprenörer dra upp riktlinjer för vad som ska gälla i det här avseendet.

Granskningen av enskild verksamhet och uppföljningen ger ändå vid handen att den information som är viktig för allmänheten och uppdragsgivarna inte är hemlig. Enskild personal har i de allra flesta fall faktiskt goda möjligheter att berätta om missförhållanden som man ser, om det inte är avtalat på annat vis.

Jag ser inte det stora problem i de här frågorna som Patrik Björck beskriver. Det är skälet till att jag har sagt att vi inte planerar någon generell översyn av reglerna på det här området.

Anf. 14 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Tack, ministern, för det fortsatta svaret.

Det finns exempel, säger ministern, på att det här kan fungera med den nuvarande lagstiftningen och de nuvarande reglerna och att det är rimligt att företag informerar om vad som gäller så att man inte hamnar i den svårighet som jag tar upp i interpellationen, att det är så många olika regelverk att man som anställd kan ha svårt att veta när det är rimligt att agera.

Problemet med en situation där man agerar mot missförhållanden och hamnar i en konflikt med sin arbetsgivare när det gäller vad som är rimligt eller inte rimligt är att det kan bli en situation som inte riktigt stämmer. Det är inte någon normal situation. Även om arbetsgivaren kanske har varit seriös inledningsvis hamnar man som anställd i ett väldigt svårt förhållande när det blir en sådan här konflikt. Då kanske denna rimlighet inte riktigt gäller.

Dessutom handlar många av de exempel som har kommit fram under årens lopp om arbetsgivare som inte är särskilt seriösa. Då kan man fundera på hur rimligt det är att tro att de informerar de anställda om deras rättigheter. Det kanske är just för att denna arbetsgivare i detta fall inte agerar på ett rimligt sätt som missförhållandena uppstår. Då menar jag att det kanske är lite naivt att lita på att folk betar sig rimligt i alla lägen. Man skulle kunna ifrågasätta den mesta lagstiftning om medborgarna

betedde sig rimligt i alla lägen och inte körde för fort eller betedde sig illa på något sätt. Men det är när man inte betar sig rimligt som det är viktigt att vi har regler och lagar som skyddar folk.

Det finns en mängd exempel som kommer upp titt som tätt. Man kan läsa följande i dagstidningarna var och varannan dag: Hon slog larm och fick sparken.

Det finns en rapport från Fas som sysslar med forskning på dessa områden inom arbetslivet. Där konstaterar man att det kostar att läcka om missförhållanden. Man har gjort en stor studie om så kallas *whistle blowing*, ett fenomen som innebär att den anställde avslöjar missförhållanden. I rapporten beskriver man hur svårt det är och hur många det är som råkar illa ut när de berättar om väsentliga missförhållanden.

Då blir jag lite bekymrad när ansvarig minister säger att det inte är ett problem. Ministern säger att hon inte ser problemet och att det också är orsaken till att hon inte på något sätt ämnar agera i frågan.

Om alla andra ser problemet men inte ministern och regeringen, då finns det inte hopp om någon som helst lösning.

Det sägs i svaret att det kanske finns lagtekniska komplikationer och annat. Det är ingen som säger emot det. Men därifrån till att man konstaterar att det är omöjligt är en helt annan sak.

Det är ändå en viktig sak som kommer fram i den här interpellationsdebatten och som jag faktiskt tycker att man kan ta fasta på, nämligen att regeringen inte ser problemet. Det gör att jag misstänker att den här debatten kommer att fortsätta och att ministern troligen kommer att få fler interpellationer i detta ärende. Om man inte ser problemet och om man inte agerar för att lösa problemet, då kommer problemet att kvarstå. Då kommer debatten att fortsätta, och det kommer att komma fler interpellationer.

Det finns ingen ambition över huvud taget att hantera den här frågan. Det är vad ministern säger, och det är en väldigt viktig information. Det gör att jag inte känner mig nöjd med resultatet av det som ministern säger men att jag känner mig väldigt nöjd med att den här interpellationen återigen kom upp. Även om detta, som ministern sade, har diskuterats tidigare fick vi i dag ett tydligt besked om att man inte ser problemet och att man vägrar att göra någonting åt problemet.

Anf. 15 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är klart att det finns enskilda exempel där man kan sätta frågetecken, framför allt när man läser i medierna därför att det inte alltid är så att man då får en fullständig bild av olika ärenden.

Frågan om utökat skydd för meddelarfriheten i privat verksamhet har utretts flera gånger utan att man har hittat en bra lösning. De socialdemokratiska regeringarna har verkligen ansträngt sig men inte lyckats, bland annat beroende på kraftfulla invändningar från LO och andra fackliga organisationer, juridiska instanser, näringslivets representanter och så vidare. Det beror på att om man går in för att generellt, som frågeställningen lite grann handlade om, låta privat och offentlig verksamhet lyda under samma lagstiftning när det gäller meddelarfriheten inskränker man arbetsmarknadens parter rätt att fritt avtala om olika saker. Det är inte så lysande. Rätten att teckna avtal är en väldigt viktig princip på svensk

arbetsmarknad. Det är ofta den som får klä skott när man försöker göra annorledes. Därför har man inte kommit fram.

Jag tycker att det är ärligt av mig att säga att det inte synes finnas någon utväg här. Jag tycker också att det är ärligt att säga att det i nästan alla avseenden synes vara på det viset att man på andra sätt kan lösa eventuella problem.

Dessutom anförs i debatten argument som inte är korrekta, till exempel att man som privatanställd inte skulle få anmäla missförhållanden. Man är skyldig att anmäla en hel del missförhållanden. Här jobbar myndigheterna för att tydliggöra hur skyldig man är att faktiskt tala om att vården är si och så eller att det och det har hänt. Det är alltså inte sant att detta är ett generellt och stort bekymmer.

Jag tycker att det är viktigt att man också i riksdagen vågar säga att problemet nog är mindre än vad det kan låta i debatten och att man också belyser de svårigheter som finns på den väg som jag förstår att Patrik Björck gärna vill gå vidare på. Men det har inte varit någon väg. Jag är inte beredd att genom generella åtgärder undergräva möjligheten att avtala om olika regler i olika verksamheter. Det är nämligen otroligt viktigt – det finns väldigt många olika typer av företag och verksamheter – att man har den möjligheten att avtala om regler för hur man hanterar företagshemligheter, personinformation och mycket annat.

Det är detta som är skälet till att jag har gett beskedet att någon generell översyn av detta regelverk inte är önskvärt. Däremot har jag redovisat att det inom myndigheterna ständigt pågår ett arbete med att tala om för kommuner och landsting att de har ett yttersta ansvar för de verksamheter som de i grunden är huvudman för och att de när de lägger ut verksamhet på entreprenad måste tillse detta och visa ett intresse. Det gjordes en skärpning för ett antal år sedan med anledning av uppgiften att man måste försäkra sig om att allmänheten får berättigad insyn och möjlighet att granska resultat av verksamheten.

Jag tycker ändå att man har kommit ganska nära en förhållandevis bra ordning. Men vi kommer säkert att diskutera detta många fler gånger därför att meddelarfrihet och andra grundlagsskyddade rättigheter är otroligt viktiga att diskutera i just Sveriges riksdag.

Anf. 16 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Nu känns det som om ministern glider tillbaka lite grann igen. I det förra meningsutbytet tyckte jag att jag fick ett väldigt tydligt svar på mina frågor: Det finns inget problem, och man ämnar inte åtgärda det. Nu är ministern lite mer otydlig och säger att det kanske finns ett problem och att man kanske kan vidta åtgärder men kanske inte just de åtgärder som jag efterfrågar. Det gör mig väldigt osäker och otrygg när det gäller vad regeringen egentligen har för hållning i denna fråga.

Jag kan konstatera att när denna fråga senast diskuterades i kammaren sade ministern att hon trodde att det säkert finns anledning att förr eller senare se över meddelarfriheten. Det var ett annat besked den gången. Då var det uppenbarligen ett problem eftersom man skulle se över det. Nu var det först inget problem, och man skulle inte se över det. Sedan glider ministern tillbaka lite grann och säger att det kanske är ett problem och att vi kanske kan hitta olika sätt att hantera detta. Det skapar en osäkerhet och en otrygghet.

Återigen: Det är klart att om man säger att det är ett litet problem kan man naturligtvis definiera det. Man kan ta ett exempel där en anställd råkar illa ut för att han eller hon använder sin möjlighet att tala med till exempel medierna, och där arbetsgivaren använder sin möjlighet, som finns i privat verksamhet, att eftersöka vem som har talat i medierna. Om den anställde då råkar ut för repressalier är problemet inte specifikt just i den situationen och för den anställde. Det är klart att det är illa för den personen, men det kommer naturligtvis att avskräcka många andra från att göra samma sak. Det är det som är det stora bekymret. Bekymret är inte om det är 10, 20 eller 30 sådana fall. Problemet är de 100, 200 eller 500 fall som aldrig kommer upp eftersom denna hotbild finns för dem som är anställda inom privat sektor i skattefinansierad verksamhet.

Anf. 17 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det har inte varit min avsikt att göra Patrik Björck otrygg och osäker. Jag tycker att man kan vara ganska trygg med de grundlagar som vi har i Sverige.

Det finns skillnader när det gäller meddelarfriheten mellan enskild verksamhet och offentlig verksamhet. Patrik Björck ser väldigt många problem med det. Jag säger att jag inte tror att problemen är så stora och pekar på att det faktiskt går att använda nuvarande regelverk för att komma till rätta med en del av den osäkerhet en och annan medarbetare kan känna. Jag gav också exempel på att Socialstyrelsen till exempel arbetar för att sprida ljus över hur man använder till exempel lex Sarah och annat, som är ett sätt att försäkra sig om att brister i verksamheten kommer till allmän kännedom. Jag pekade också på kommunernas ansvar att, när man lägger ut verksamhet, ta med aspekter om allmänhetens insyn. Det är ju inga nyheter – absolut inte.

Däremot har jag varit väldigt tydlig med att vi inte planerar någon översyn av meddelarfriheten i syfte att stärka skyddet för dem som är i privat verksamhet, och jag tycker att jag har redogjort ganska tydligt för skälen. Det är väldigt svårt att ha samma regler i offentlig och enskild verksamhet. Det är dessutom stor risk att man då hamnar i konflikt med den fria avtalsrätten, och det tycker jag inte är rimligt.

Jag medger att det är många olika bollar att hålla i luften samtidigt när man resonerar om de här frågorna, men som sagt: Otydligt tycker jag inte att det är.

När man däremot hänvisar till tidigare uttalanden är det naturligtvis så att jag inte kan säga att man för tid och evinnerlighet aldrig någonsin kommer att behöva se över en och annan grundlag. Det tror jag vore förmätet av ett statsråd att göra. Det är klart att det kan finnas skäl till det. Men såvitt jag kan överblicka situationen just nu är det inte aktuellt, och det var det jag svarade på.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2007/08:558 om villkoren för dem som arbetar inom den fria scenkonsten

Anf. 18 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Siv Holma har ställt följande tre frågor till mig, som på olika sätt berör den fria scenkonsten.

1. Vad avser ministern att göra för att uppfylla de löften som gavs före valet till dem som arbetar inom den fria scenkonsten?
2. På vilket vis avser ministern att kompensera den fria scenkonsten för försämringar inom a-kassan?
3. Vad kommer ministern att göra för att tillgodose behovet av trygghetssystem för den fria scenkonsten?

Inledningsvis vill jag betona att jag tror att Siv Holma och jag delar utgångspunkterna för denna debatt: övertygelsen om att den fria scenkonstens aktörer bidrar med viktiga inspel som rör konstnärlig kvalitet, nytänkande och turnéverksamhet som både kompletterar och berikar det utbud som institutionerna står för.

Redan i budgetpropositionen för 2007 föreslog regeringen att de fria grupperna skulle förstärkas genom att anslaget för den fria scenkonsten ökade med 10 miljoner kronor årligen. Samtidigt blev det möjligt för de fria grupperna att söka stöd för tonsättarsamverkan. I budgetpropositionen för 2008 presenterade regeringen satsningen Skapande skola, som innebär att 55 miljoner kronor satsas årligen för att stärka kulturens roll i skolan. Mer än varannan kommun har hittills sökt medel för denna ökade samverkan med kulturlivet. Jag räknar med att den fria scenkonstens aktörer kommer att vara attraktiva samarbetspartner för skolorna och att kulturskaparnas arbetsmarknad därmed förstärks.

När det gäller förändringarna av a-kassan och de effekter det kan ha för den fria scenkonstens utveckling är det viktigt att komma ihåg att utvecklingen av kulturarbetsmarknaden, scenkonstområdet inräknat, har varit väldigt positiv under de senaste åren. Samtidigt bedömer Arbetsförmedlingen Kultur att efterfrågan på arbetskraft som en följd av den allmänna konjunkturutvecklingen kommer att mattas en del under andra halvåret 2008. Jag har tidigare understrukt vikten av att följa utvecklingen av kulturarbetsmarknaden, eftersom den utgör ett betydelsefullt underlag för politiska beslut och prioriteringar. Det gäller naturligtvis även fortsättningsvis. Samtidigt vill jag påminna om de kraftfulla satsningar på 30 miljoner kronor som regeringen genomfört på så kallade dans- och musikallianser redan under innevarande år.

Trygghetssystemens utformning och tillämpning är av betydelse för konstnärsgруппerna. Siv Holma hänvisar särskilt till den så kallade Småföretagarutredningen som lämnar sitt betänkande om trygghetssystemens utformning för småföretagare den 29 augusti i år. Tidigare i år har Siv Holma frågat näringsministern hur den utredningen förhåller sig till konstnärers särskilda behov. Näringsministern framhöll i sitt svar vikten av att de sociala trygghetssystemen utformas så att de passar alla företagare oavsett i vilken bransch de verkar. Det är en utgångspunkt jag delar med näringsministern. Jag kommer mot den bakgrunden att från kulturpo-

litiska utgångspunkter noga bevaka och följa den kommande beredningen av betänkandet.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram det samarbete mellan näringspolitik, regional tillväxtpolitik och kulturpolitik som den här regeringen nu har etablerat med målet att utveckla de kulturella och kreativa näringarnas betydelse och potential. Syftet är att främja en hållbar tillväxt och därmed också en arbetsmarknad som ger nya arbetstillfällen och minskar beroendet av generella stödssystem.

Anf. 19 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag tackar för kulturministerns svar. Kulturministern säger att hon tror att hon delar mina utgångspunkter för denna debatt. Om kulturministern skulle dela mina utgångspunkter skulle de fria grupperna ha rimligare ekonomiska villkor än de faktiskt har i dag.

Vad är det som hindrar kulturministern att höja anslagen till de fria grupperna? Det finns ju pengar i statsbudgeten. Jag såg en siffra på att vi har ett stort budgetöverskott, det vill säga att inkomsterna är större än utgifterna. Inkomsterna ligger minst 130 miljarder högre än utgifterna.

Vänsterpartiet föreslår 60 miljoner i ökat anslag för dels värdesäkring, dels utvecklingsarbete för de fria grupperna.

Är det inte nu hög tid att infria de borgerliga partiernas vallöften och stärka anslagen till den fria scenkonsten? Vad är det som hindrar kulturministern?

Herr talman! Jag läste en artikel i Sundsvalls Tidning med rubriken "Är vi fria?" av Conny Petersén. Han beskriver sitt arbete i den fria teatergruppen Teater Tropos. Han berättar om mellanstadieelever som tar emot deras föreställning *Flickan i sandlådan*. Under sex föreställningar lockas 480 barn till skrätt, inlevelse och en och annan snyftning. Jag läser om Connys glädje när han möter den unga publiken. Jag läser också om den ekonomiska verklighet som de fria grupperna lever i. Conny Petersén skriver: "Vi som arbetar i fria teatergrupper har usla löner och absurda arbetsvillkor och så har det varit länge. Nu har vi också blivit av med tryggheten att kunna stämpla i de perioder när pengarna inom grupperna inte räcker till för anställningar. Den nya politiken har ju röjt undan den 'förståelse' för våra speciella och svåra villkor, som funnits från arbetsförmedling och a-kassa. Nu ska man söka jobb inom alla yrkesområden och över hela landet för att få rätt till ersättning. Den förutsättningen gör det till en omöjlighet för den enskilde att överleva i branschen."

Vilket hopp vill kulturministern ge till Conny och hans kolleger i de fria grupperna? När kan de räkna med att få rimliga ekonomiska villkor för allt det nödvändiga kulturarbete som de utför?

Herr talman! Ingrid Kyrö från Svensk Scenkonst uppmanar kulturministern i årets första nummer av Teatercentrums tidskrift *Utspel* att ta chansen. Det är hög tid för de borgerliga kulturpolitikerna att infria sina löften till de fria grupperna. Kyrö är otålig för att inget av de förslag till förbättringar som presenterades i Kulturrådets översyn av villkor och riktlinjer för bidragsgivning till de fria teater- och dansgrupperna har förverkligats. Kan kulturministern svara på om översynens förslag kommer att förverkligas?

Danskonstens villkor skiljer sig avsevärt från teaterkonstens. Vi talar alltid om fria teater- och dansgrupper, men i själva verket finns inga fria

dansgrupper. Danskonsten är så underfinansierad att de frilansande koreograferna enbart har råd att anställa sina dansare specifikt till en särskild produktion.

Det betyder repetition under två tre månader. Sedan spelas föreställningen kanske tre gånger. Har de tur går den ut på turné. I Kulturutredningen finns fortfarande ingen med specialkompetens i danskonsten. Trots detta hänvisar kulturministern gång på gång till den. Vad avser kulturministern att göra för danskonsten specifikt?

Anf. 20 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag sade inledningsvis att jag tror att Siv Holma och jag delar en stor del av bakgrundsbeskrivningen och också engagemanget för de fria grupperna och tänker nog stå fast vid det.

Vi har ju delat rum i den meningen att vi båda tidigare suttit i kulturutskottet och kan därmed också konstatera att det här inte är någon ny fråga. Så länge jag varit aktiv i kulturpolitiken har de fria gruppernas besvärliga situation, inte minst ekonomiskt, varit aktuell, något som vi påpekat och påtalat även från alliansens sida.

Om vi ska ägna oss åt kulturhistoria lite grann kan vi konstatera att det inte hände så mycket under den förra socialdemokratiska regeringen. Det gjorde faktiskt inte det. Den rapport om de fria gruppernas situation som togs fram och som Siv Holma hänvisar till – jag ska återkomma till den lite senare – var en utredning som sattes i gång av Kulturrådet under den förra regeringens tid.

Det fanns ett engångsanslag – jag tror att Siv Holma berörde det i sin fråga – om 12 miljoner kronor. Det var alltså ett engångsanslag. När den nya regeringen tillträdde 2006 samt inför budgeten 2007 ersattes det med ett permanent ökat anslag om 10 miljoner kronor. Det är därför lite konstigt att Siv Holma kritiserar det. Sedan kan vi vara överens om att det inte på något sätt löser situationen för de fria grupperna. Tvärtom är behoven stora och har så varit under lång tid.

I rapporten framkom, vilket påtalades i Teaterförbundets skrivelse, bekymren för de fria grupperna där skolor och andra arrangörer saknar såväl pengar som administrativa rutiner för att kunna köpa föreställningar. Därför kan jag, trots allt, glädjas åt att vi inför budgeten för innevarande år, 2008, har satsningen Skapande skola som får 55 miljoner kronor om året och som i allra högsta grad vänder sig till de fria grupperna. Majoriteten av dem, både inom musik och framför allt inom teater och dans, vänder sig till barn och unga. Jag tror att upp emot 60 procent av deras publik finns på förskolor och skolor. Det är, måste man väl ändå säga, en rejäl förstärkning.

Detsamma gäller allianserna. Jag vet att Siv Holma vurmar för dansen. Det gör jag också. Därför är det extra glädjande att vi kunde stärka Dansalliansen, som tidigare endast hade omkring 4 miljoner kronor i årligt anslag. Tidigare hade Teateralliansen tillsammans med Dansalliansen 20 miljoner. I förra budgeten anslog vi ytterligare 30 miljoner till dem. Det är en ökning med 150 procent och innebär att det även kan skapas en musikallians, något som varit efterlängtat under lång tid.

Även om de fria grupperna har en besvärlig situation, vilket noterats i direktiven till Kulturutredningen, måste jag säga att vi gjort en hel del. Det faktum att kulturbudgeten förstärktes med drygt 200 miljoner kronor

under förra året vittnar om detta. Sedan kan vi säkert önska oss mer pengar till de fria grupperna, men att ingenting skulle ha gjorts är fel. Tvärtom har vi gjort betydligt mycket mer än vad den förra regeringen gjorde.

Prot. 2007/08:95
14 april

Svar på
interpellationer

Anf. 21 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag måste börja med att rätta kulturministern. Kulturbudgeten ökade inte med 200 miljoner. Den minskade faktiskt med 20 miljoner om man tittar på totalsiffran. Man tycker att man gjort mycket genom att permanenta anslaget på 10 miljoner, men bättre kan man.

Danskonstens villkor måste förbättras och anslagen måste höjas radikalt, i första hand i nivå med teaterns. Teaterunionen, en organisation som består av arbetsgivare och arbetstagare inom teaterbranschen, har vid ett flertal tillfällen uttalat farhågor om att de treåriga bidragen kan komma att försvinna. Ingen har väl undgått att ta del av berättelser där konstnärliga ledare fått belåna hus och hem för att själva skapa någon form av ekonomisk framförhållning. Det är inte anständigt att vi har sådana ekonomiska villkor för de fria grupperna. Kan kulturministern ge ett svar på om systemet med de treåriga bidragen blir kvar eller om de kommer att försvinna?

Herr talman! Kulturministern talar om kulturarbetsmarknadens positiva utveckling men berättar inte att antalet påbörjade anställningar 2007 låg på samma nivå som föregående år. Hon berättar inte heller att krav på eget företag slår ut kvinnor. Antalet anställda minskar, och arbetsgivarna lägger ut uppdrag med krav på egenföretagande. Det är färre kvinnor än män som startar eget. Kvinnor lämnar kulturarbetsmarknaden i förtid. Från 40 års ålder och uppåt byter en högre andel kvinnor än män sitt kulturyrke till ett yrke utanför kulturområdet. Jämfört med män är fler kvinnor arbetslösa, deltidsarbetslösa och timanställda.

Kulturministern vidkänns att kulturarbetsmarknaden ”kommer att mattas en del under andra halvåret 2008”. Kulturarbetsförmedlingen beskriver det med orden ”arbetslösheten ökar andra halvåret”. De skriver att ”fler kvinnor än män bedöms bli arbetslösa vilket beror på att kvinnor i högre grad än män väljer att utbilda sig inom kulturyrken”. Arbetslösheten förväntas minska genom att folk byter yrke. Vad kommer kulturministern att göra för att bryta den negativa utvecklingsspiralen på kulturarbetsmarknaden? Vad kommer kulturministern att göra för att kvinnor ska få mer jämlika och jämställda villkor?

Kulturarbetsförmedlingens siffror talar för att de satsningar som hittills gjorts är otillräckliga. Teater-, dans- och musikalliansbyggarna är inte tillräckligt starkt och stabilt uppbyggda; de satsningar som gjorts välkomnar jag naturligtvis. De olika allianslösningarna med en tredje anställningsform inom scenkonsten har Vänsterpartiet länge kämpat för. Hela tanken bakom de olika allianserna är att de anställda ska vara tjänstlediga så mycket som möjligt, men för att kunna vara tjänstledig måste det finnas jobb. Jag menar att satsningarna på dans-, musik- och teaterallianserna måste efterföljas av rejäla satsningar på den fria scenkonsten. För Vänsterpartiet och för mig är det viktigt att äntligen få ett slut på samhällets utnyttjande av underbetalda dans-, musik- och teaterarbetare.

Herr talman! Förra veckan föreslog Teaterförbundet att statsministern skulle tillsätta en kriskommission för scenkonsten. De vill ha en depar-

tementsövergripande kriskommission för att åtgärda hoten mot den svenska scenkonsten. Hela scenkonstens infrastruktur med läns- och stadsteatrar är hotad på grund av urholkade anslag. Kommer kulturministern att medverka till att en kriskommission inrättas i enlighet med Teaterförbundets önskan?

Anf. 22 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Nu kommer vi in på ytterligare nya frågor. Jag ska försöka besvara dem så gott jag kan.

Vi kan väl till att börja med uppehålla oss lite grann vid arbetsmarknaden. Det är möjligt att det blir så som Kulturarbetsförmedlingen tror, alltså att den mattas av. Det vet vi ingenting om. Hittills kan vi dock konstatera det att i den rapport som kom i januari i år sågs att antalet öppet arbetslösa kulturarbetare i januari minskat med drygt 25 procent jämfört med motsvarande månad 2007. Trots att Arbetsförmedlingen Kultur har ca 2 500 färre inskrivna i år ligger antalet påbörjade anställningar på nästan samma nivå. Det är en anmärkningsvärt god ökning, skulle jag vilja säga, och det gäller alla delar av Sverige, inte minst Norrland, som Siv Holma själv kommer från. Under januari 2008 har antalet anmälda jobb att söka i norra regionen ökat med 40 procent jämfört med samma månad 2007. Det är mycket positivt.

Sedan har vi centrumbildningarna, som Siv Holma var inne på. Vi kan konstatera att i Kulturrådets senaste rapport, som är ett budgetunderlag till departementet, talas det om den goda utvecklingen även för centrumbildningarna där man förbättrat möjligheterna för medlemmarna att få jobb.

Det gäller framför allt författare och översättare som i princip alltid är fria företagare och oftast sina egna uppdragsgivare. De förmedlar nu över 8 500 olika uppdrag av olika omfattning till konstnärer. Det ser positivt ut. Centrumbildningarna är ett väldigt viktigt komplement till Arbetsförmedlingen Kultur, vilket vi trots allt ska glädja oss ut. Inte desto mindre vet vi att det finns bekymmer.

Det är lite roligt när Siv Holma plötsligt bekymrar sig för företaget. Det har inte precis varit Vänsterpartiet kommunisternas tidigare hållning att man ska stimulera egenföretagande. Tvärtom har det setts nästan som en varböld på samhällets kropp. Jag välkomnar verkligen den förändring som de nya vänsterpartisterna härmed har gjort. De talar sig därmed också varma för egenföretagande. Vi kan också glädjas åt att det har blivit fler egenföretagare inom kulturområdet.

Det fanns en fråga i det inlägg Siv Holma hade nyss om kvinnornas ställning. Vi har tagit till oss flera av de slutsatser som fanns i utredningen *Plats på scen* som Birgitta Englin ledde. Det har bland annat resulterat i 6 miljoner kronor som vi fördelar mellan Kulturdepartementet och Integrations- och jämställdhetsdepartementet, som är Nyamko Sabunis departement, för att se till att vi framför allt får fler kvinnliga chefer på scenkonstområdet, vilket är inte nog så viktigt.

Vi vet att förändringarna i a-kassan har varit nödvändiga. Det måste ändå ses som en väldigt låg ambition att man tycker att det var ett väl fungerande system. Det var det sannerligen inte. Den linje som nu drivs, det vill säga arbetslinjen, måste ses som väldigt positiv inte minst på kultursektorns område.

Anf. 23 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Kulturministern tar upp *Plats på scen* och det arbete som bedrivits där. Det har inte kommit speciellt mycket från utredningen. Jag hoppas att det kommer mer.

Det förvånar mig att kulturministern inte tar på allvar att det är så många kvinnor som byter yrke och lämnar kultursektorn.

Det skulle vara oerhört intressant att höra om kulturministern kan lämna några förhandsbesked om det kommer ytterligare medel till de fria grupperna. Vi vet att den ekonomiska vårpropositionen presenteras i morgon. Den kommer att ligga till grund för kulturbudgeten år 2009.

Jag läste en artikel av Malin Westberg som är regissör och konstnärlig ledare för Teater Olydig Kulturproduktion. I artikeln frågar hon kulturministern: "Varför är det så svårt att införa ett system för oss kulturarbetare som ger oss en chans att utvecklas och överleva ekonomiskt?" Hon frågar också om man inte kan inrätta någon form av startbidrag som fanns på 70-talet.

Kulturministern har nu chansen att lätta på förlåten och berätta om det blir någonting. Eller måste vi vänta till år 2009 efter det att Kulturutredningen som är tillsatt har presenterat sitt resultat och det har remissbehandlats? Först våren 2009 kan man möjligtvis tänka sig något resultat budgetåret 2010. Då har vi två förlorade år. Medan gräset gror dör kon, brukar man säga. Det vore på sin plats att berätta om detta.

Herr talman! Kulturministern talar om det generella systemet och att det är viktigt att minska beroendet. Jag undrar avslutningsvis om det generella stödsystemet också omfattar det offentligt finansierade stödet till kulturen.

Anf. 24 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Siv Holma säger att jag har sagt att jag inte tar på allvar att många kvinnor skulle behöva byta yrke. Det har jag aldrig sagt. Det är väldigt bekymmersamt om man har utbildat sig inom den konstnärliga sektorn. Det gäller i synnerhet om man har gått någon av de konstnärliga högskoleutbildningar som tar väldigt lång tid, kraft och också kostar väldigt mycket för utbildningssektorn. Det är ett väldigt stort bekymmer. Det är också bland annat därför som alliansen har kommit till.

Siv Holma frågade om vårpropositionen. Siv Holma är väl medveten om att vårpropositionen i år ser annorlunda ut. Den har inga detaljerade siffror, utan de kommer till hösten. Inte desto mindre pågår arbete inom departementen och så också inom vårt. Det är ingen hemlighet att jag har talat mig varm för de fria grupperna och hoppas att kunna ge bättre villkor för dem också framöver.

Däremot invänder jag väldigt starkt mot att man säger att ingenting har hänt. Jag ska delvis upprepa mig själv men också ta upp den utredning på pensionsområdet som sjösattes för en eller två veckor sedan. Den var väldigt efterlängtd under de dryga 10, 15 år som man har lappat och lagat på pensionsområdet. Det har varit väldigt bekymmersamt inte minst för dansarna vilkas situation Siv Holma nämnde tidigare.

Det måste nu ske något, och det kommer det att göra. Småföretagarutredningen är på gång. Förslagen kommer i slutet på sommaren. Även det är av betydelse för kulturskaparna. Vi har talat om allianserna. De får ytterligare 30 miljoner och totalt 50 miljoner om året på ett om-

Prot. 2007/08:95
14 april

Svar på
interpellationer

råde som tidigare bara hade 20 miljoner. Det är också betydelsefullt inte minst för dem som är verksamma inom den fria sektorn.

Skapande skola får ytterligare 55 miljoner. Det handlar om pengar som jag tror kommer att gå mer eller mindre direkt till just många av de fria grupper som både Siv Holma och jag tycker är väldigt viktiga att värna om.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Civilutskottets betänkanden 2007/08:CU14 och CU15
Utbildningsutskottets betänkanden 2007/08:UbU11 och UbU12
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU14

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2007/08:126 Patientdatalag m.m.
2007/08:So28 av Ylva Johansson m.fl. (s)
2007/08:So29 av Elina Linna m.fl. (v)
2007/08:So30 av Thomas Nihlén m.fl. (mp)

10 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 14 april

2007/08:593 Digital mobbning
av *Monica Green* (s)
till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 april.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden våren 2008.....	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Svar på interpellation 2007/08:541 om tjänsten som rikspolischef	2
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m).....	2
Anf. 2 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	3
Anf. 3 THOMAS BODSTRÖM (s)	4
Anf. 4 Justitieminister BEATRICE ASK (m).....	5
Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	6
Anf. 6 THOMAS BODSTRÖM (s)	7
Anf. 7 HENRIK VON SYDOW (m).....	7
Anf. 8 Justitieminister BEATRICE ASK (m).....	8
Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	9
Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (m).....	10
6 § Svar på interpellation 2007/08:548 om meddelarfrihet i offentligt finansierad privat verksamhet	10
Anf. 11 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	10
Anf. 12 PATRIK BJÖRCK (s).....	12
Anf. 13 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	13
Anf. 14 PATRIK BJÖRCK (s).....	14
Anf. 15 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	15
Anf. 16 PATRIK BJÖRCK (s).....	16
Anf. 17 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	17
7 § Svar på interpellation 2007/08:558 om villkoren för dem som arbetar inom den fria scenkonsten	18
Anf. 18 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	18
Anf. 19 SIV HOLMA (v).....	19
Anf. 20 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	20
Anf. 21 SIV HOLMA (v).....	21
Anf. 22 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	22
Anf. 23 SIV HOLMA (v).....	23
Anf. 24 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	23
8 § Förnyad bordläggning.....	24
9 § Bordläggning.....	24
10 § Anmälan om interpellation	24
11 § Kammaren åtskildes kl. 13.27.	25

